

SPIRITUL ROMANTIC FAURÉAN ÎN ACOMPANIAMENTUL PIANISTIC MINIATURAL VOCAL

L'ESPRIT ROMANTIQUE FAURÉEN
DANS LA MINIATURE VOCALE- INSTRUMENTALE

Lăcrămioara NAIE,
doctor în muzicologie, lector universitar,
sefa catedrei de Canto a Facultății de Interpretare muzicală,
Universitatea de Arte "George Enescu", Iasi

A coté de Saint-Saëns, César Franck, Edouard Lalo, Vincent d'Indy et Ernest Chausson, Gabriel Fauré fait partie de l'élite appartenant à l'aristocratie musicale française. La miniature vocale accompagnée au piano a été le genre qui a apporté au compositeur les plus grandes satisfactions et réalisations artistiques. La sensibilité, la pureté et la délicatesse de sa création artistique pour le piano représentent un «don» de poésie sonore où l'art des modulations harmoniques, aux timbres variés, a l'aspect d'une vague de sonorités poétiques. La technique de Fauré est toute de simplicité et d'expression naturelle. Sa réalisation suppose l'existence d'une souplesse de tout l'art du piano, exigeant une indépendance totale des doigts, des bras, du poignet dans une infinie diversité d'attaques.

Le dessin de ses phrases, pur, subtil, riche en nuances, impose à l'interprète une admirable maîtrise de la perspective sonore, de la science des pédales. La dentelle sensible et évocatrice de sa mélodique, présentant des mondes de sons à pouvoirs magiques, à rythmes, accents et inflexions paradoxalement naturels et clairs, porte l'empreinte d'une sensibilité dévoilée avec maîtrise.

Alături de Saint-Saëns, César Franck, Edouard Lalo, Vincent d'Indy și Ernest Chausson, Gabriel Fauré face parte din elita aristocrației muzicale franceze.

Spirit fin, extrem de cultivat, cu har literar, Fauré țese sunete așa cum îi dictează fantezia.

Miniatura vocală acompaniată de pian, a fost genul ce i-a adus compozitorului cele mai mari satisfacții și împliniri pe tărâmul vieții creatoare.

Din cele peste două sute de melodii se remarcă cele șase

cicluri de lieduri care poartă amprenta unui limbaj muzical original și în același timp unitar.

- *Cinq mélodies*, op. 58 (1860) pe versurile poetului Paul Verlaine.
- *La bonne Chanson*, op. 61 (1892) pe versurile aceluiași poet Paul Verlaine.
- *La Chanson d'Eve*, op. 95 (1910) pe versurile poetului flamand Charles van Lerberghe.
- *Le jardin clos*, op. 106 (1915) pe versurile aceluiași poet Charles van Lerberghe.
- *Mirages*, op. 113 (1919) pe ver-

surile baroanei de Brimont.

• *L'horizon chimérique*, op. 118 (1922), pe versuri de Jean de la Ville de Mirmont.

Asemenea marilor poeți ai pianului, Schumann și Chopin, Gabriel Fauré pricepe bogăția mijloacelor acompaniamentului pianistic. Sensibilitatea, puritatea și delicatețea artei sale pianistice, sunt un „dar” de poezie sonoră, în care arta modulațiilor armonice în planuri cu timbruri variate, e val de adâncire poetică. Materia sonoră elegantă și clară e impresionantă în trăirea ei interioară, în aptitudinea și complexitatea ei lineară, fiecare din nestematele sale miniatral-vocale având infinite nuanțări și suavizări. Melodiile sale par atinse de aripa unui fluture. Fiecare oscilație ritmică, fiecare insinuare armonică, fiecare curbă melodică, ia parte la conturarea acestor melodii a căror trăsături de dominantă frumusețe sunt un privilegiu al liricii fauréene.

Dantelajul sensibil și evocator a melodicii sale, cu metamorfozante lumi de sunete, cu ritmuri, accente și inflexiuni paradoxal de firești și de clare, poartă amprenta unei sensibilități pătrunzător mărturisite. Fiecare melodie își trăiește propria viață, propriul farmec într-un șirag neîntrerupt de perle ce-și dezvăluie irizările într-un ocean de unduiri armonice. Pentru compozitor, tradiția clasică are o emoție cu totul aparte. În ciuda neașteptatelor modulații ce par să pună stăpânire pe întreg eșafodajul melodic, res-

pectul pentru forma arhitecturală clasică impune compozitorului întoarcerea de fiecare dată la tonalitatea inițială¹.

„Fauré era înclinat către măsură, pudoare, venera echilibrul splendid al artei clasice”².

În privința exteriorizărilor emoționale, romantismul fauréan este un romantism echilibrat, moderat, departe de unele exagerări tipic romantice. Acompaniamentul pianistic fauréan evoluează liber, într-o disciplină consfințită de legile tradiției clasice. Totul apare de o simplitate și o claritate care uimește; nici o ezitare în această scriitură atât de sigură.

Căutarea detaliului îmbietor, ingeniozitatea scriiturii, însușirea fericită a resurselor pianistice, ascund, de fapt, o tehnică instrumentală de o dificultate aparte. Tehnica pianistică fauréană este o tehnică a simplității și naturaleții în exprimare. Realizarea ei presupune suplețea întregului aparat pianistic, cu o independență totală a degetelor, a brațelor, a poigné-ului într-o infinită diversitate de atac pianistic.

Desenul frazelor, curat,

¹ Adesea, ajuns la tonalitatea cea mai îndepărtată printr-o suplă revenire de scriitură, el regăsește tonalitatea inițială pe drumul cel mai scurt, cel mai neprevăzut, uneori cel mai pitoresc, afirmând cu putere Unitatea operei „Long, Marguerite - *La pian cu Gabriel Fauré*”, Editura Muzicală, București, 1970, p. 70

² Brumaru Ada – *Romantismul în muzică*, vol. II, Editura Muzicală, București, 1962, p. 114

subtil, bogat în nuanțe impune interpretului acompaniator o stăpânire admirabilă a perspectivei sonore, într-un joc al științei pedalizării, apropiat sensului poetic, ori întruchipării picturale a imaginii muzicale.

„Tehnica fauréană – spune pianista Marguerite Long – este o tehnică adevărată cu toate exigențele complexe pe care le implică. Acea tehnică ce îți permite să învingi dificultățile până a le uita (...) trebuie să ajungi să capeți știința pianului (...). Strălucirea și catifelarea este tocmai stilul fauréan care unește suplețea frazării și transparența sonorității cu precizia absolută a tușeului”³.

Acestor trăsături definitive le alăturăm precizia ireproșabilă, claritatea riguroasă, suplețea și egalizarea atacului pianistic, frazarea expresivă a desenului melodic, am putea spune chiar vocalizarea sunetelor pianului. Frazarea fauréană este mai cu seamă lipsită de artificii; ea se desfășoară liber, fără nici o crispă, ori precipitare interioară.

Unul dintre motivele pentru care muzica lui Fauré pare atât de dificilă este și faptul că „ea cere să fie cântată *«cinstit»*, fără ascunzișuri sau trucaje”⁴.

În munca de creație a perspectivei sonore fauréene, o importanță deosebită o are rotunjirea și fondul coloristic al bașilor acompaniamentului pianistic. În

contextul ambientului sonor ei trebuie așezați cu grijă, reliefați, particularizați cu o măiestrie aparte, conștienți fiind de importanța lor în stabilirea înlănțuirilor armonice, a modulațiilor.

Arta pianisticii fauréene pare că se naște spontan. Ea cere inteligență atentă la fiecare nuanță, mult gust și potențial de răscolire sufletească. Fiecare clipă de interpretare pianistică, înscrie o nuanță, o desăvârșire a sensului poetic.

Lui Fauré „îi placeau «crescendo-urile» și «diminuendo-urile» scurte și impresionante, în genul lui Toscanini din care acesta scotea cele mai sigure efecte ale dinamismului său prodigios. Fauré adoptase această regulă a nuanțelor enunțată de Hans von Büllow: când citești «crescendo» aceasta înseamnă pornirea de la o nuanță mai piano către o întărire a sunetului și când citești «diminuendo» înseamnă că te afli la maximul sonor pentru a conduce fraza către slăbirea sunetului”⁵.

Incursiunile fanteziei sale sonore oferă acompaniatorului pianistic plăcerea unor „reflecții de artă sonoră franceză”.

„Mai degajat ca Franck, mai suplu ca Ravel, mai liber față de sine ca Debussy, mai aproape de trecut decât toți, (...) Fauré rămâne mereu, nou, deși fidel marilor sale principii creatoare, față de sine însuși”⁶.

³ Long, Marguerite - Op. cit. p. 73, 75

⁴ Ibidem, p. 72

⁵ Long, Marguerite, Op. cit. p. 75

⁶ Alexandrescu, Romeo - *Gabriel Fauré*, Editura Muzicală, București, p. 152

Le papillon et la fleur (Fluturașul și floarea)

Liedul „Fluturașul și floarea” pe versurile poetului V. Hugo, face parte din valul primelor încercări miniatural-vocale ale compozitorului Gabriel Fauré⁷.

Întreaga piesă, minunată, pură, delicată în substanță și colorit pare ca venită din altă lume... din minunata lume a plantelor și insectelor. Este poezia unei flori care trăiește viața prestabilită de legile naturii, supusă fiind anotimpurilor, asprimii vânturilor („Mais hélas, l'air t'emporte et la terre m'enchaîne, sort cruel !”) ca și razelor dogorătoare ale soarelui, ce cunoaște taina stelelor și tăcerea nopților („Aussi me trouves-tu toujours à chaque aurore / Tout en pleurs !”), de aici și puritatea ființei sale, departe de imperfecțiunile și răutățile omenești („Pourtant nous nous aimons, nous vivons sans les hommes / Et loin d'eux”).

Poate de aceea, „glasul său”, clinchetul dorințelor sale,

par expresia singurătății coplesitoare („Et moi je reste seule à voir tourner mon ombre / A mes pieds!”) sau poate refugiul de urâtul vieții, nepotrivit cu puritatea și gingășia lumii din care face parte. Ceea ce ne atrage spre această lume a sa sunt elementele nepalpabile: gingășia, puritatea, parfumul, aerul nevinovat. Fluturele, tulburător de atrăgător, face loc unui sentiment special în „inima” plantei („Je voudrais embaumer ton vol de mon haleine / Dans le ciel!”). Această taină, dragostea („Ah! pour que notre amour coule des jours fidèles”), ce se vrea un dar de preț oferit regelui său („Ô mon roi!”) pare să capete nu numai prin gândul exprimat (textul literar) dar prin însăși culoarea sonoră, reflexele luminozității, atât în planul concretului, a ființei ei, dar și a spațiului ce o înconjoară („Prends comme moi racine on donne-moi des ailes / Comme à Toi !”).

Vocea ei limpede, mlădie-rearea cuvintelor, „privirea” ei șăgalnică pentru a surprinde acel strop, acea rază de bunăvoință din partea iubitului ei fluturaș, această prelungire a tandreței sufletești către armonia supremă („Tu fuis, puis tu reviens, puis tu t'en vas encore / Lure ailleurs !”) - toate sunt reflectări ale vieții, vădit zâmbitoare ...

Compozitorul pare un magician cu puteri supranaturale, ce adaugă vrăjii auditive, senzații vizual-olfactive.

Întreaga natură pare că

⁷ „(...) în 1962, Vuillermoz prezintă ritos și fără drept de replică în prețioasa sa carte despre Fauré, data adevărată a acestei compozitii: 1860, deci la vârsta de 15 ani a autorului, cu cinci ani înainte de a-și fi încheiat studiile la Școala Niedermeyer. (...) o împrejurare ne-așteptată a făcut ca în acel an chiar, melodia să fie cântată într-un întreg turneu de concerte al cântăreței Miolan Carvalho, căreia îi este dedicată”. Alexandrescu Romeo - *Gabriel Fauré*, Editura Muzicală, București, 1968, p. 65.

participă la această clipă de intimitate. Două ființe din același univers („Et nous nous ressemblons et l'on dit que nous sommes / Fleurs tous deux !”) și totuși cu destine atât de diferite ... („Vois comme nos destins sont différents, je reste / Tu t'en vas !”).

Linia acompaniamentului pianistic – atât de fermecător insinuată în simplitatea ei contopită

cu evocarea însăși, deschide fe-reastră acestei povești de dragoste.

Întreaga melodie (într-o tonalitate luminoasă Re major) vorbește direct inimii..

Fine nervuri melodice, de o puritate și delicată expresivitate creează imagine de zbor.

BIBLIOGRAFIE

1. Long, Marguerite, *La pian cu Gabriel Fauré*, Editura Muzicala, București, 1970, p. 70.
2. Brumaru Ada, *Romantismul în muzică*, vol. II, Editura Muzicală, București, 1962, p. 114.
3. Alexandrescu, Romeo, *Gabriel Fauré*, Editura Muzicală, București, p. 152.

14 octombrie, 2006

Constantin Brâncuși. *Pasăre în zbor*